महानगरपालिका नगरसेवक स्वेच्छा
निधीमधून घ्यावयाची कामे

मार्गदर्शक तत्वे

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग,
परिपत्रक क्रमांक: एएमसी १४२००/२२६४/प्रक्र.१४४/नवि-२४
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : २६ फेब्रुवारी २००१

प्रस्तावना : राज्यातील महानगरपालिकांच्या अंदाजपत्रकात प्रत्येक वर्षी नगरसेवक स्वेच्छा निधी म्हणून ठराविक रकमेची तरतूद करण्यात येते. या तरतुदीतून प्रत्येक नगरसेवकांसाठी ठरविण्यात आलेल्या निधीतून आपापल्या प्रभागातील कोणती कामे घेण्यात यावीत याबाबत संबंधित नगरसेवक महानगरपालिकेस सूचवू शकतात. नगरसेवकांनी अशी कामे सूचविल्यानंतर त्या कामावर या निधीतून घ्यावयाच्या कामासंबंधीची पुढील कार्यवाही विहित नियम व प्रचलित कार्यपध्दतीनुसार महानगरपालिकेतर्फे केली जाते. नगरसेवक निधीतून कोणती कामे घेण्यात यावीत हे संबंधीत नगरसेवक स्वेच्छा निर्णयावर अवलंबून असले तरी सदरचा निधी हा महानगरपालिकांच्या एकत्रित महसूल निधीतील असल्याने त्याचा विनियोग योग्य कामावरच व्हावा तसेच तो अनाठाई नसावा यास्तव या निधीचा विनियोग करणेबाबत मार्गदर्शक तत्वे ठरवून देणेची बाब शासनाचे विचाराधीन होती.

परिपत्रक : राज्यातील महानगरपालिकांमध्ये प्रत्येक नगरसेवकांस नगरसेवक स्वेच्छा निधी म्हणून महानगरपालिका अंदाजपत्रकात करण्यात येत असलेल्या तरतुदीचा विनियोग योग्य अशा नागरी सेवा सुविधावर व्हावा यास्तव या निधीतून कोणती कामे घेण्यात यावीत व कोणती कामे घेण्यात येऊ नयेत याचा उल्लेख सोबतच्या अनुक्रमे प्रपत्र "अ" व "ब" मध्ये करण्यात आला आहे.

सोबतच्या प्रपत्र "अ" मध्ये नमूद केलेली कामेच नगरसेवक स्वेच्छा निधीतून घ्यावयाची असून या कामापैकी कोणती कामे आपापल्या स्वेच्छा निधीतून घेण्यात यावीत हे ठरविण्याचा स्वेच्छा निर्णय संबंधित नगरसेवकांचा असेल. मात्र अशा कामाची अंदाजित किंमत दोन लाख रुपयांपेक्षा जास्त असता कामा नये.

नगरसेवकांनी त्यांच्या स्वेच्छा निर्णयानुसार प्रपत्र "अ" मध्ये नमूद केलेल्या कामापैकी कोणती कामे घेण्यात यावीत हे सुचविल्यानंतर अशी कामे महानगरपालिका इतर विकास कामे ज्या विहीत नियम व कार्यपध्दतीनुसार करते त्याच नियम व कार्यपध्दतीनुसार महानगरपालिकेनेच करावयाची आहेत.

उक्त निधी सोबतच्या प्रपत्र "अ" मध्ये नमूद केलेल्या बाबींवरच खर्च केला जाईल व तो प्रपत्र "ब" मध्ये नमूद केलेल्या बाबींवर खर्च केला जाणार नाही याची सर्व महानगरपालिकांनी दक्षता घ्यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

र. वि. झोपे

(र.वि.झोपे)
महाराष्ट्र शासनाचे उपसचिव

प्रत,

आयुक्त, सर्व महानगरपालिका,
नगर सचिव,सर्व महानगरपालिका
प्रधानसचिव-१,प्रधानसचिव-२,नगर विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई - ४०० ०३२
सर्व सहसचिव/उपसचिव,नगर विकास विभाग,मंत्रालय,मुंबई-४०० ००३२
कार्यासन अधिकारी,नवि-४,२०,२१,२२,२३,२५,२६ ,नगर विकास विभाग,मंत्रालय,
मुंबई-४०० ००३२
निवडनस्ती नवि-२४

स्थानिक विकास कार्यक्रमांतर्गत नगरसेवक स्वेच्छानिधीतून घेण्यासाठी अनुज्ञेय कामांची यादी (परिशिष्ट -अ)

१) रस्त्याची कामे :-

१) लहान रस्ते
२) मिसिंग लिंक
३) छोटे पूल
४) रस्त्याचे डांबरीकरण
५) नळकांडी पूल
६) साकव
७) नाल्याची कामे
८) रस्त्यावरील मोरीची कामे
९) लहान नाल्यावर फरशी बांधणे
१०) फूट ब्रीज
११) ड्रेनेजची कामे
१२) सिमेंट प्लगची कामे

२) पाणीपुरवठयाची कामे :-

१) ज्या वसाहतींसाठी नळपाणी पुरवठा योजना अगोदरच झाल्या असतील अशा वस्त्यांना जादा पाईप लाईन टाकून पाणीपुरवठा करण्यासंबंधीची कामे, तसेच पाण्याची टाकी बांधणे.
२) विंधन विहिरी
३) शहरी भागातील पाणीपुरवठयांची कामे

३) सामाजिक सभागृह / समाज मंदिर

४) व्यायामशाळा

५) स्मशानभूमीची कामे

६) चावडी

७) सार्वजनिक वाचनालयाचे बांधकाम

८) प्राथमिक शाळांच्या नवीन खोल्या

९) प्राथमिक शाळा खोलीची विशेष दुरुस्ती

१०) ज्या झोपडपट्टयांमध्ये (घोषित गलिच्छ वस्त्या) सार्वजनिक सुविधा निर्माण करण्याची शासनाची जबाबदारी आहे अशा ठिकाणी सार्वजनिक उपयोगाकरिता स्नानगृहे, संडास, अस्तित्वात असलेल्या संडासांची दुरुस्ती, पायवाटा, सार्वजनिक स्वरुपाचा पाणीपुरवठा व दिवाबत्ती अशी सामान्य स्वरुपाची कामे.

११) महापालिका क्षेत्रातील उपकर आकारण्यात आलेल्या चाळीमधील (सेस्ड् बिल्डींग) गल्ल्या, गटारे, सार्वजनिक स्वच्छतागृहे बांधणे व त्याची दुरुस्ती, दुरुस्त न होणाऱ्या संडासांची पुनर्बांधणी व दुरुस्ती.

सार्वजनिक न्हाणी गृहे बांधणे, त्याचप्रमाणे पिण्याच्या पाण्याच्या पध्दतीच्या (Piped Water Systems) दुरुस्तीची कामे. मात्र चाळीच्या इमारतीच्या दुरुस्ती, भिंतींना प्लॅस्टर लावणे, रंग लावणे, विद्युतीकरण करणे अशी कामे या अंतर्गत घेता येणार नाहीत.

१२) महानगरपालिका क्षेत्रातील खाजगी / शासकीय / महानगरपालिका यांच्या मालकीच्या जागांवरील घोषित गलिच्छ वस्त्यांत (Declared Slums) सार्वजनिक उपयोगाची (Public Utility) म्हणून बालवाडया, व्यायामशाळा इ. सुविधांची कामे.

१३) महानगरपालिका परिवहन सेवेच्या बस थांब्यावर निवारे (Sheds) बांधणे. (हया थांब्यांची परिरक्षणे, देखभाल इ. जबाबदारी परिवहन सेवेची राहील आणि त्यासाठी हया कार्यक्रमातून निधी दिला जाणार नाही.)

१४) अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमातीच्या वस्त्यांमधील समाजमंदीरांच्या दुरुस्तीची कामे.

१५) महानगरपालिकेच्या मालकीच्या इमारतीमधील अशी विशिष्ट दुरुस्तीची कामे जसे की, गल्ल्या, गटारे, सार्वजनिक स्वच्छतागृहे व संडास यांची दुरुस्ती व पिण्याच्या पाण्याच्या पध्दतीच्या (Piped Water Systems) दुरुस्तीची कामे, मात्र अशा इमारतींची, भिंतींना प्लॅस्टर लावणे, रंग लावणे, विद्युतीकरण करणे अशी कामे या अंतर्गत घेता येणार नाहीत.

१६) महानगरपालिकेच्या रुग्णालयात जेथे अगोदरच अशी सोय नाही तेथेच पोस्टमार्टम रुमचे बांधकाम.

१७)
१) महानगरपालिका क्षेत्रातील शासकीय चाळी व यामधील वरील क्र. १७ मध्ये उल्लेखिलेली दुरुस्तीची कामे.
२) महानगरपालिकेच्या मालकीच्या शाळांच्या विशेष दुरुस्तीची कामे. खाजगी इमारतीतील महानगरपालिकेच्या शाळेच्या दुरुस्तीची कामे मात्र या कार्यक्रमाखाली घेता येणार नाहीत.
३) खालील अटींच्या अधीन राहून महानगरपालिका क्षेत्रात पाळणाघरे बांधण्याची कामे:-

अ) हया पाळणाघराची मालकी महानगरपालिकेची राहील.
ब) अशी कामे घेण्यापूर्वी पाळणाघरे चालविण्याची तसेच त्यांची देखभाल / परिरक्षण करण्याची व्यवस्था प्रथम ठरविण्यात यावी.
क) दिनांक ९/१२/१९८७ च्या शासन निर्णयानुसार बालवाडया चालविण्यासाठी ज्या अटींवर रजिस्टर्ड / विश्वस्त संस्थांना चालविण्यास देण्याची मुभा आहे त्याच धर्तीवर ही पाळणाघरे विश्वस्त संस्थांना चालविण्यास देण्यात येतील.
ड) पाळणाघर चालविण्यासाठी पाळणे व इतर साहित्य इ. खर्च त्या रजिस्टर्ड / विश्वस्त संस्थांना करावा लागेल.

१८) पोलीस चौकीचे बांधकाम गृह विभागाने विहीत केलेल्या आर्थिक व अन्य निकषाप्रमाणे असावे.

१९) महानगरपालिका क्षेत्रात महानगरपालिकेच्या मालकीच्या बगीच्यामध्ये पुढे नमूद केलेल्या प्रकारचे पक्क्या स्वरुपाचे बसवायचे (फिक्सचर्स) खेळाचे साहित्य बसविणे.
१) लोखंडी घसरगुंडी
२) [illegible]रील घसरगंडी
३) रैनबो

ऑगस्ट, १९८९ अन्वये घेण्यात येणारी नागरी सामाजिक वनीकरणाची कामे.

२१) महानगरपालिकेत लोक वर्गणीपोटी सुचविलेल्या तरतुदी.
उदा. पाणी पुरवठयाच्या लाईन, वीज पुरवठा इ.साठी अनामत ठेव (Security Deposit) भरणे इ.

२२) महानगरपालिका क्षेत्रात मोकळया जागेचे मैदानात / उद्यानात रुपांतर करणे व त्यास तारेचे कुंपण करणे (मोकळया जागेचे मैदानात / उद्यानात रुपांतर करणे व तारेचे कुंपण घालणे ही कामे वेगवेगळी न समजता एकाच कामाचा भाग म्हणून समजण्यात यावी.) जुन्या कुपंणाऐवजी नवीन कुंपण घालणे या कामात अनुज्ञेय रहाणार नाही.

२३) महानगरपालिका क्षेत्रातील नद्या, खाडया येथे जलवाहतुकीच्या उपयोगासाठी सध्या उतारु धक्का अस्तित्वात नाही तेथे उतारु धक्के बांधणे, या धक्क्यांची देखभाल करण्याची जबाबदारी महानगरपालिकेची राहील.

२४) डोंगर उतारावर जेथे घोषित गलिच्छ वस्त्या असतील तेथे डोंगरावरील दरडी कोसळू नयेत म्हणून संरक्षक भिंत बांधणे तसेच समुद्राच्या वा नदीकाठी जेथे घोषित गलिच्छ वस्त्या असतील तेथे संरक्षक भिंती बांधणे.

२५) महानगरपालिका यांच्या मालमत्तेवर किंवा प्रकल्पांवर अतिक्रमण न होण्याच्या दृष्टीने कंपाऊंड बांधणे.

२६) महानगरपालिका क्षेत्रात स्मशानभूमीमध्ये खालिलप्रमाणे कायमस्वरुपाच्या सुविधा पुरविणे :-
अ) लोकांना थांबण्यासाठी शेडस् बांधणे.
ब) लोकांना बसण्यासाठी बाकडी टाकणे.
क) हातपाय धुण्यासाठी पाणी पुरवठयाची सोय करणे.
ड) आवश्यकतेप्रमाणे प्रेतांच्या दहनासाठी स्टँड बांधणे.

२७) महानगरपालिका क्षेत्रात नद्या व तळी येथे सार्वजनिक उपयोगासाठी कपडे धुण्यासाठी घाट बांधणे.

२८) महानगरपालिकांच्या हद्दीत सार्वजनिक उपयोगासाठी संडास बांधणे. हे संडास महानगरपालिका यांच्या मालकीचे असतील व त्यांच्या देखभालीची जबाबदारी संबंधित संस्थेला घ्यावी लागेल. तसेच हे संडास सार्वजनिक उपयोगासाठी उपलब्ध असावेत.

२९) घोषित केलेल्या गलिच्छवस्त्यांमध्ये म्हाडा किंवा महानगरपालिका यांनी बांधलेल्या जुन्या सार्वजनिक

३२) डोंगरी भागातील रस्त्यांच्या वळणावर, नदीच्या काठावर व उघडया विहिरीवर संरक्षक भिंती / कठडे बांधणे :-

सदर कामांच्या देखभालीची जबाबदारी संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांची राहील. त्याप्रमाणे त्या संस्थांकडून देखभाल करण्याचे हमीपत्र घेण्यात यावे.

३३) महानगरपालिकांच्या तसेच शासन मान्यताप्राप्त अनुदानित प्राथमिक, माध्यमिक, उच्च माध्यमिक शाळा / कनिष्ठ महाविद्यालयांसाठी संगणक खरेदी, संगणकाच्या देखभाल दुरुस्तीची जबाबदारी संबंधित शाळांची राहील.

३४) दिनांक २७ जानेवारी, २००१ पुर्वी अनधिकृत वस्त्यांमध्ये नगरसेवक निधीतून केलेल्या कामाच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी.

---- ----